

MAI NO SÉ QUÈ FER
FORA DE CASA

«MAI NO SÉ QUÈ FER FORA DE CASA»

ÉS L'OBRA GUANYADORA DEL PREMI MERCÈ RODOREDA DE CONTES 2013,
QUE CONVOCA ÒMNIUM CULTURAL AMB LA COL·LABORACIÓ
DE LA FUNDACIÓ ENCICLOPÈDIA CATALANA.

ÒMNIUM
LLENGUA CULTURA PAÍS

Fundació Enciclopèdia Catalana

NEUS CANYELLES

MAI NO SÉ QUÈ FER
FORA DE CASA

Premi Mercè Rodoreda 2013

Proa

Mai no sé què fer fora de casa ha obtingut el Premi Mercè Rodoreda de contes 2013, atorgat per un jurat format per Francesco Ardolino, Àngel Burgas, Jordi Mir, Sílvia Soler i Àlex Susanna.

Proa
A Tot Vent

Primera edició: febrer del 2014
Publicat en acord amb SalmaiaLit

© 2014 Neus Canyelles

Drets exclusius d'aquesta edició:
Raval Edicions SLU, Proa
Pedro i Pons, 9-11
08034 Barcelona
www.proa.cat

ISBN: 978-84-7588-487-5
Dipòsit Legal: B-2.269-2014
Composició: Víctor Igual, SL
Impressió: Reinbook

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).
Tots els drets reservats.

ÍNDEX

La dama del gosset, d'Anton Txèkhov	13
Lola, de Truman Capote	27
Alemanys a taula, de Katherine Mansfield	39
Bosses, de Raymond Carver	49
La pàgina en blanc, d'Isak Dinesen	59
El meu primer concert, de Felisberto Hernández.	67
Aquí vivia jo, de Jean Rhys	79
Seqüeles d'una llarguísima nota de rebuig, de Charles Bukowski	87
Qui sap, de Guy de Maupassant	97
La darrera fulla, d'O. Henry	111
Et vares portar perfectament, de Dorothy Parker.	121
Una carta que no va arribar mai a Rússia, de Vladimir Nabokov.	127
El capot, de Nikolai Gògol	133
Ell i jo, de Natalia Ginzburg	151
Amok, de Stefan Zweig	159
Una vertadera princesa, de Hans Christian Andersen.	171

A Miquel Cerdà Grau

Hom està sol en una casa. I no fora, sinó dins.

(*Escriure*) MARGUERITE DURAS

LA DAMA DEL GOSSET, D'ANTON P. TXÈKHOV

Sí, jo som la dona del gosset. Dic la dona, no la dama. No som una dama, perquè de dames avui ja no n'hi ha o, si en queden, ningú no les anomena amb aquesta paraula. Però segurament sí que molta gent que em veu pel carrer cada dia a segons quines hores es refereix a mi com «la dona del gosset», perquè vaig pertot amb la meva gosseta, una caniche blanca de pèl arrissat. Sembla una bola de cotó. O un nigul que camina a un pam del terra per les voreres de les avingudes. Al matí sortim ben prest per acompanyar les meves filles a l'escola. Hi anam a peu, totes tres. De vegades jo els duc les motxilles plenes de llibres i quaderns i elles agafen la corretja de na Baby i s'avancen unes passes, molt contentes. Després, a la porta del col·legi, ens besam i ens acomiadam fins a l'horabaixa, i jo faig el camí de tornada tota sola amb la gosseta. Solem fer una mica de volta més llarga pel parc que hi ha al costat de casa, on trobam altres persones amb els seus cans. Na Baby se'ls acosta, els ensuma, gira al seu voltant amb interès. I aleshores jo li dic que ja és hora de deixar el carrer i anar cap al nostre cau a treballar. La dona del gosset puja les escales i roda la clau del pis.

Normalment es prepara un te i engega la tele per escoltar les notícies. Una articulista ha d'estar ben informada; cal saber les coses que passen en el món per poder escriure. I mentre les locutores van enumerant els esdeveniments més importants de la nit anterior i del matí, la dama del gosset s'ajup a les habitacions per anar fent els llits. No pot escriure tranquil·la si la casa està desendreçada. Aquesta és una mania que li fa perdre molt de temps, però cada vegada que ha intentat fer-se la despistada no ha estat capaç d'escriure res coherent. És que té el cap tota l'estona en un altre lloc: en els llençols i els cobertors que rossegueuen sobre el parquet, i els coixins aplanats i els pijames de les nines arrugats per damunt de les cadires dels dormitoris. Les sabatilles i les juguetes de qualsevol manera. Els contes que els va contar el vespre abans que s'adormissin oberts sobre les catifes, fins i tot amb les marques a les pàgines preferides. No. Així no es pot concentrar. Per això, mentre les periodistes van recitant la informació sobre les retallades del govern i els morts als atemptats a Síria, ella repassa les habitacions, fa els llits i plega la roba. Somriu contenta quan tanca les portes. I només en aquest instant, quan el te ja és fred i gairebé mai no se'l vol acabar, pot anar satisfeta cap a la taula de l'ordinador i pitjar el botó que l'encén. Ara comença tot. La gossa s'ajeu al seu petit llit al peu de l'escriptori, la mira i torna a abaixar el cap. Decanta el seu os predilecte amb el musell per fer-se un poc més de lloc. La dona del gos-

set li diu: Baby, com estàs, princesa? I la grata rere les orelles.

L'ordinador ja li ha donat la benvinguda. Aquests aparells són així. Et saluden. Després ella ha escollit l'arxiu, el tipus de lletra i tot el que necessita per poder començar l'article del dia. Té pensat que l'article d'aquesta setmana no serà de política, ni d'economia, ni de caràcter social. Podria ser un article de literatura, tal vegada? No, tampoc. Darrerament ha escrit massa sobre literatura. I també ha escrit molt sobre llengua. Gairebé cada diumenge deixa anar algun comentari sobre llibres. Sobre els llibres que estan de moda, que és el que volen al diari. Sobre els totxos de novel·la històrica o sobre la guerra civil. Sobre els llibres de terribles secrets. El noranta per cent dels llibres que triomfen amaguen terribles secrets. No. Ja està cansada dels llibres. Ara no vol escriure sobre res transcendent. Un article banal, de molt de riure. O un article tragicòmic, per exemple, per al qual s'hagués de remuntar al segle XIX, als temps en què algunes dones eren dames, en què una dona elegant amb un petit gos passejant pel passeig marítim d'una ciutat de vacances podria ser coneguda com la dama del gosset. I tothom hi estaria d'acord. I ningú no se'n riuria. Tothom la voldria conèixer, perquè hi hauria alguna cosa misteriosa, en la seva vida. Tal vegada s'hauria instal·lat sola en un hotel, o en un balneari, per reposar d'una malaltia o d'un terrible assumpte familiar que li hauria causat algun trasbals. Sí. Exactament. Una

dama es pot permetre una cosa com aquesta. Descansar davant la mar. Passeigs amb para-sol al capvespre, vestida de blanc i amb un capellet encisador, mentre la resta d'hostes es dediquen a mormolar o a intentar esbrinar què li deu haver passat, a la dama. La dama del gosset amaga alguna cosa. Té un posat una mica trist. És casada, però no és feliç en el seu matrimoni. El seu marit és un home de negocis que no està gaire per ella. Ni tan sols no vendrà a reunir-s'hi. I ella, sort en té, del gosset.

Aquesta dama del gosset podria nòmer perfectament Ana Sergeievna, i quan algú se li acostés i el gos faldiller s'avancés uns centímetres per protegir-la, ella contestaria, també, dolçament: no mossega. Jo, que som la dona del gosset, solc dir-ho sovint. No mossega. I és així com la gent gosa tocar na Baby sense por. Jo no nom Ana Sergeievna, és veritat, no tenc un marit absent i tampoc no estiuieg a cap hotel davant de la mar. De fet, fa temps immemorial que no estiuieg enlloc. Em pas els estius escrivint articles, molt pendent dels noticiaris i de tot el que succeeix al món. I som conscient que per molt que escrigui i per molt que m'informi del que passa, gairebé no en sé res. Ja fa molts anys que tenc aquesta certesa, tal vegada l'única de què dispòs. En el fons no en sabem res. I de la mateixa manera que algun ordre superior desconegut, representat per algunes persones poderoses que tot ho controlen, juga amb les nostres vides sense que nosaltres ho puguem percebre, també hi ha un altre ordre

més petit, fins i tot diminut, que condueix els nostres destins particulars cap algun lloc impensat. Perquè jo som la dona del gosset, d'acord. Però hi ha alguna cosa més.

Quan fa hores que seu a l'ordinador i, probablement, ja ha escrit un article del qual està bastant satisfeta, el rellegeix un cop i un altre. Potser en canviï algunes paraules. No gaires. I el guarda a la carpeta d'articles si no l'ha d'enviar amb urgència a la redacció. Després ordena els papers i els llibres que té escampats damunt l'escriptori. Sol posar música mentre prepara el dinar. Les filles dinen al menjador de l'escola. Per això ella menja sola. Qualsevol cosa; un plat poc elaborat. I en aquest instant, aprofita el descans per parlar per telèfon. Aguanta l'auricular amb l'espatlla i talla el filet amb el ganivet i la forqueta. Tot alhora. I sabeu amb qui parla? És fàcil la deducció. Tampoc no nom Dimitri Gurov, però hem de pensar que, en aquesta història, en fa el paper. Aquest fals Dimitri fa temps que passa de la cinquantena i té por de la seva dona. No li agrada quedar-se sol amb ella a casa, perquè sempre està malalta. I això, a ell, també l'emmalalteix. Si ella tus i pateix pels seus bronquis, ell es constipa tot d'una. Si ella es queixa de mal de cap, a ell li entra neuràlgia. Si ella agafa un virus a la panxa, ell se sent com si tot el menjar li pesés a l'estómac com una llosa. És veritat, la vida amb la seva dona se li fa cada cop més insuportable. Així i tot, els vincles familiars són fermes, i també té fills encara joves. El

més petit va a la universitat; és un bon estudiant d'història de l'art.

N'Ana i en Dimitri, que no es diuen així, com ja hem apuntat, es varen conèixer en una cafeteria molt cèntrica de la ciutat, situada en una plaça freqüentada per coloms que volen sobre una estàtua de bronze i es renten a un brollador. Ella seia a la terrassa. Prenia un cafè i llegia el diari. Ell es va asseure a la taula del costat i, quan va moure la cadira, li va sortir na Baby de davall.

–No mossega –va dir ella somrient dolçament.

A ell no li agradà gaire. Intentà decantar-la una mica amb el peu per estirar la cadira un poc més, i na Baby va grunyir. La dona l'agafà i se la posà al damunt. Com que ell volia fumar i a la seva taula no hi havia cendrer, li va demanar a ella si li podia passar el de la seva taula.

–És clar, tengui. I vol el diari, també? Jo ja l'he acabat.

Aleshores ell es queixà una mica en veu baixa d'alguna cosa i ella digué que se n'havia d'anar. L'endemà es tornaren a trobar al mateix lloc. I així durant tres dies més. La casualitat va fer que comencessin a parlar de les seves vides.

–El gos ja no em fa cas –digué ell, una mica més confiat.

–És una gossa. Li present na Baby. Aquest nom el va escollir la meva filla petita –explicà ella.

–Ah, un nom ben bonic –digué ell sense gosar tocar-la, de totes maneres.

Ell havia estudiat ciències, però ara es dedicava a investigar preus de mercat i a altres ocupacions molt avorrides. Tenia una dona malalta i dos fills fantàstics. Havia nascut en una altra ciutat, a la qual li agradaria tornar algun dia, quan es retirés. Ella era divorciada i tenia dues filles petites. Escrivia articles d'opinió en un diari local, encara que ara hi havia poca feina i segurament aviat hauria de cercar una nova ocupació. Es passava la major part del dia amb la seva petita gossa, i es relacionava amb poca gent, perquè era una persona que estimava la soledat.

Quan se separaren, després de caminar una estona per l'avinguda, ell tornà a casa i ella es dirigí a l'escola a cercar les dues nines. Mentre esperava a la plaça del col·legi i veia sortir infants amb uniforme, es fixà en els pares i les mares que cridaven des dels cotxes o que formaven rotlles i xerraven distrets. Es preguntà com devien ser aquelles famílies, de què devien parlar durant les vetllades a casa, si eren felices o desgraciades. Fins que na Baby estirà la corretja amb força i s'amollà per poder córrer cap a les dues nines i ella la seguí d'esma.

Ell arribà a casa, es tragué les sabates i pensà que, probablement, la tornaria a trobar l'endemà. Recordà els seus ulls color d'avellana i els seus cabells ondulats. Li havia semblat una dona fina, per descomptat més fina que la seva, i tenia alguna cosa a la mirada que despertava la seva compassió. Algunes dones a les quals havia conegut en la seva joventut també l'havien

atret per aquella expressió als ulls, mig tendra mig desafiadora. Aquelles eren les dones que li agradaven; capaces de tenir una aventura amb ell, però delicades i amoroses. Algunes eren dones despreocupades, de totes maneres, que es mostraven contentes simplement pel fet de ser desitjades i retingudes durant un temps no gaire llarg; d'altres, poc dotades per a la passió, se li acostaven tan sols per curiositat, per por de morir sense haver experimentat alguna cosa que les allunyés de la quotidianitat, per no ser diferents d'aquelles que sí que es lliuraven sense condicions, totalment, encara que no fos amb amor sincer. Després –no ho podia oblidar–, hi havia un altre grup, bastant nombrós, format per les dones que cerquen la sublimitat, allò que ha de justificar la seva relació per damunt de tot, la gràcia que dota la seva experiència com l'única vertadera i que ha de ser venerada durant tota l'eternitat. La seva dona pertanyia al segon grup i, per això, no l'estimava. Un cop acabat l'experiment, del qual havien nascut dos descendents, tot s'havia esfumat. No havia quedat res, excepte els símptomes malaltissos que de sobte brollaven en el cos d'ella per no deixar-lo marxar.

I el que passà a continuació va ser que aquelles tardes a la cafeteria, el temps en què la dona del gosset passava una estona fins a l'hora d'anar a l'escola a cercar les seves filles, s'allargaren en un passeig compartit pels carrers de la ciutat. De vegades canviaven el trajecte i anaven cap al moll o passaven pel parc, on na

Baby aprofitava per ensumar els cans que se li acostaven. I un dia, quan arribà el bon temps, pensant que aviat acabaria el curs i que haurien de planejar una nova manera de veure's, en Dimitri que no es diu Dimitri, tal vegada embriagat pel perfum de les flors o simplement perquè ja no ho podia resistir més i estava cansat de tanta cortesia, l'agafà per la cintura i li digué:

–Anem a casa teva.

I començaren a caminar de pressa per la vorera. Faltava una hora per a la sortida del col·legi, però encara tenien temps. Ella obrí la porta amb fúria, tragué la corretja a la gosseta i entrà a l'habitació, on ell la seguí. Feia molts anys que no estava amb cap home. Només veia el seu exmarit el dia de la setmana en què li tocava venir a cercar les filles. Se saludaven, es preguntaven com estaven i s'acomiadaven. Mecànicament. Ni una paraula de més. Set anys així. I ara, aquell dia, arribaria tard a cercar les nines perquè no podia parar.

–Això no està bé –digué mentre s'embotonava la brusa i es pentinava amb les mans.

–No ho diguis, no ho tornis a dir.

–Ador la vida pura. Ni jo mateixa sé el que em faig.

–Però per què et fas tant de mal? No ha passat res.

–Me n'he d'anar, me n'he d'anar... Elles m'esperen. No et vull veure mai més.

–Deixa'm que et miri uns segons –digué ell acabant-se de vestir.

Ell sortí primer i baixà les escales sense girar-se i jo vaig saber que sí, que ja era, amb tota seguretat, la dona del gosset. Com Ana Sergeievna i Dimitri Gurov, no vàrem poder dormir bé aquella nit.

Ell passava els dies fent els seus estudis de mercat i jo escrivia els encàrrecs del meu redactor en cap. Inundacions al Pakistan, romanesos expulsats de França, tendències de moda estiuenca, el best-seller de la temporada, els indignats, la serra de Tramuntana convertida en patrimoni de la Humanitat.

Segurament, el fet de no aconseguir fer-me encaixar en cap dels tres prototips segons els quals divideix les dones que ha tractat durant la vida, el va fer obsessionar-se en mi. I –així m’ho va explicar– va passar de recordar a totes hores la nostra primera trobada i les nostres converses a tenir la sensació que jo –i na Baby, ella també– l’acompanyàvem pertot. Així va ser: primer ressonaven les paraules, però després venien les imatges. Em veia acostant la cara a la seva galta, veia les meves mans tocant-li els cabells i fent-li alçar el cap agafant-lo de la barbeta, i els meus ulls de color avellana mirant-lo fixament. Em veia molt més bella del que en realitat som, més jove, més delicada.

I, quan no podia més, sortia i s’afanyava cap a la cafeteria. S’asseia a la mateixa cadira de sempre i m’esperava durant hores, encara que sabia de sobra que jo no hi podia ser. Demanava el diari, per veure si hi sortia algun article meu i, si era així, el retallava amb les mans i se l’amagava amb poca traça a la but-

xaca dels pantalons. Necessitava parlar amb algú d'aquell turment. Ho va fer amb el cambrer.

—Es recorda d'aquella dona que solia venir cada tarda i s'asseia aquí, que sempre parlava amb mi? Sí, aquella dona del caniche blanc... —li preguntà gairebé sense mirar-lo a la cara, com si encara esperés veure'm arribar des d'algun cantó.

Però el cambrer no va saber de qui li parlava. Aquell era un dels cafès més concorreguts de la plaça, i el va mirar amb estranyesa.

El pobre Dimitri que no es diu Dimitri només tenia una idea. I la va posar en pràctica. Un horabaixa, un poc abans de les cinc, començà a caminar cap a l'escola, on pensava esperar-la. Segur que apareixeria. Algunes nines ja havien sortit, amb les seves faldes de quadres i les motxilles a l'esquena. Potser alguna era una de les seves. Ella no tardà, amb la gosseta i una bossa de plàstic al braç. Les filles se li acostaren i una l'abraçà. Ella tragué els berenars de la bossa. Una altra mare anà cap a ella i es posaren a parlar. Ella reia. Tenia l'expressió dolça de sempre. Les nines saltaven amb unes companyes, mentre unes altres acaraven la petita Baby. Ell ho mirava tot, darrere d'un contenidor de fems. I quan es posaren a caminar cap a casa, ell les seguí a una distància prudencial. Ja havien pujat feia més de deu minuts quan ell tocà al timbre. Ella va obrir i sortí al replà a rebre'l, però tot d'una el renyà:

—Per què has vingut? Per què? Per què?

—Per favor, et deman que em compreguis.

–He intentat no pensar en tu. Però no som feliç.

Ell li agafà les dues mans i li besà tots els dits, després els palmells i, finalment, el front.

–Què fas? Ens poden veure. Les nines són a dins. Te n’has d’anar.

–No m’importa que em vegin –digué ell, amb els ulls encesos.

–Vés-te’n. Demà parlarem. Telefona’m i ja veurem com i on podem quedar. Però aquí no pot ser. El mes que ve les nines acabaran l’escola.

–La meva dona ha recaigut. Li han de fer proves. Segurament aviat em posaré malalt. De vegades no puc trencar l’alè. Tampoc tenc gana.

I just quan acabà la frase la besà. Després continuà:

–I tu no ets feliç.

–No. He pensat en tu. No puc dormir.

–Trobarem la manera. Sí. L’hem de trobar.

–Ara te n’has d’anar.

I va ser ella qui, abans de dir-se adéu, l’abraçà uns segons gairebé amb violència.

Sí, jo som la dona del gosset. No em dic Ana Sergeievna, encara que aquest nom m’agrada bastant. I l’home que estim tampoc no es diu Dimitri Gurov. Fa una estona hem parlat per telèfon, mentre jo em menjava un filet. Parlam cada dia i anam fent plans per poder passar junts algunes estones. Ell m’ha dit: basta ja, amor, basta de plors; ara parlem, alguna cosa se’n s’acudirà. Tots dos sabem que haurem d’escapar d’al-

gus obstacles terribles. El més difícil acaba de començar. Però, igual que aquell dia a la plaça de l'escola, quan em preguntava com devia ser la vida dels altres, ara no puc deixar de pensar que tot el que és important de veritat, el que és real, interessant i sincer passa d'amagat dels altres. Tot el que es veu de mi és insignificant. Mirau, la dona del gosset, diu la gent. De la mateixa manera, tot quant veig de la gent és un frau o una disfressa. La vertadera existència és la que transcorr oculta.

Potser sí, que escriuré un article banal i tragicòmic sobre una dama del segle XXI que té un problema del segle XIX. Una cosa fàcil de llegir i distreta per a aquests dies de desastres i destrucció. I, així, passaran les hores i el dia anirà acabant entre pijames i contes, com sempre. Les altres coses que no es veuen no es veuran. Na Baby pujarà al meu llit, farà tres voltes i s'acomodarà a la corba que dibuixen les meves cames. Jo li diré: com estàs, princesa?, que dormis bé.